

PSST... MATURA

PYTANIE JAWNE 41 · MATURA USTNA 2027–2028

ZBRODNIA I KARA · KONTEKST: OPOWIEŚĆ WIGILIJNA

PRYZNAŁ SIĘ. TO DOPIERO START

Pytanie jawne 41: „Motyw przemiany bohatera. Omów zagadnienie na podstawie Zbrodni i kary Fiodora Dostojewskiego. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst”. Proponowany kontekst: Opowieść wigilijna Charlesa Dickensa.

TEŻA W JEDNYM ZDANIU

Przemiana może być powolnym procesem — najpierw zmienia się czyn, a dopiero później sposób myślenia i stosunek do ludzi.

GOTOWE ZDANIA NA EGZAMIN

NA POCZĄTEK

W „Zbrodni i karze” przemiana jest powolnym procesem: najpierw zmienia się czyn, a dopiero później sposób myślenia i stosunek do ludzi.

NA ZAKOŃCZENIE, PO KONTEKŚCIE

Scrooge zmienia się w jedną noc, Raskolnikow przez całą powieść — ale obaj wychodzą z samotności ku innemu.

SCHEMAT ODPOWIEDZI

Etapy, nie jedna scena. Teoria i zbrodnia. Cierpienie i Sonia. Wyznanie i katorga. A najważniejszy — epilog, w którym odrodzenie dopiero się otwiera. Kontrast ze Scrooge'em, który zmienia codzienne czyny znacznie szybciej. Wniosek: o przemianie świadczy nie cierpienie ani kara, tylko stopniowa zmiana relacji i działania.

Chcesz mieć to pytanie z głowy? W książce „Psst... matura” masz wszystkie 76 pytań: tezę, gotowe zdania, plan, pułapki i trening — a w tomie 2 wzorcowe wypowiedzi. Zajrzyj: niekazmuliczyc.pl/psst/

SPRAWDŹ SIĘ

Odpowiedz najpierw sam(a) — kierunek odpowiedzi zakryj kartką.

1. Postaw tezę — Czy przemiana bohatera zawsze dokonuje się w jednym momencie?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Nie. U Raskolnikowa wyznanie i kara wyprzedzają głębszą zmianę myślenia; powieść kończy się zapowiedzią dalszego procesu.

2. Pokaż punkt wyjścia — Jak teoria ludzi niezwykłych wpływa na stosunek Rodiona do innych?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Chce widzieć siebie jako jednostkę ponad zwykłymi normami. Zabija Alonę Iwanownę i Lizawietę, lecz zbrodnia nie potwierdza jego wyobrażeń: pogłębia izolację, lęk i chaos.

3. Wyjaśnij rolę Soni — Dlaczego opowieść o Łazarzu jest ważna, choć nie zmienia Rodiona natychmiast?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Sonia czyta mu o wskrzeszeniu Łazarza, które staje się symbolem możliwego odrodzenia. Wspiera go i wzywa do prawdy, ale nie odbiera mu odpowiedzialności za własną decyzję.

4. Nie skracaj epilogu — Dlaczego wyznanie i wyrok nie oznaczają jeszcze pełnej przemiany?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Na katordze Rodion długo żałuje raczej porażki swojej idei niż samego czynu. Dopiero więź z Sonią otwiera możliwość nowego życia; tekst zapowiada stopniowe odradzanie.

5. Zastosuj kontekst Dickensa — Czym przemiana Scrooge'a różni się od drogi Raskolnikowa?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Po spotkaniu z duchami Scrooge szybko zmienia zachowanie: pomaga Cratchitom i odbudowuje więzi. U Dostojewskiego proces jest dłuższy i psychologicznie trudniejszy. Obie historie łączy otwarcie na innych ludzi.